

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สรุปผลการสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๒/๖๐
เรื่อง “การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจในทศวรรษหน้า”
วันพุธที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา ๑๓๓๐ – ๑๖๐๐
ณ ห้องประชุม ศศย.สปท.

ประธาน	พล.ต.อ.กิตติ์	สมบัติเจริญนนท์	ผู้อำนวยการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
วิทยากร	พล.ต.วิชัย	ชูเชิด	ผู้อำนวยการ สำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร
	พ.อ.ปนิวัธน์	ทรัพย์รุ่งเรือง	ผู้อำนวยการ กองนโยบายและแผน สำนักงานอาเซียน
			สำนักนโยบายและแผนกลาโหม
	ผศ.สุรัตน์	โหราชัยกุล	อาจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	รศ.ดร.ชัยชนะ	อิงกะวัต	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	น.ส.ชลิดา	โซไซย	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ความมั่นคง สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
ผู้ดำเนินรายการ	พ.อ.นิรุจ	ดวงปัญญา	ผู้อำนวยการ กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์ และความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เริ่มประชุมเวลา ๑๓๓๐

สรุปสาระสำคัญ

๑. การทบทวนสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

๑.๑ สถานการณ์ด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก : ปัจจุบันยังคงมีปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความบั่นทอนเสถียรภาพหลายประเด็น ได้แก่ ปัญหาพิพาทหมู่เกาะ Kuril ระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่น, ปัญหาพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ ซึ่งประเด็นผู้นำเกาหลีเหนือทำให้ประชาคมโลกเกิดความหวาดระแวง, สหรัฐฯ มีแผนติดตั้งระบบป้องกันขีปนาวุธภายในปีนี้ในเกาหลีใต้, ความขัดแย้งในหมู่เกาะ Senkaku/ Diaoyu ในทะเลจีนตะวันออกระหว่างจีนกับญี่ปุ่น, นโยบายจีนเดียว (One-China Policy) อาจกระทบต่อความสัมพันธ์จีนและสหรัฐฯ, ปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองบางประเทศในภูมิภาคเอเชีย อาทิ เมียนมา กัมพูชา และมาเลเซีย, ปัญหาการก่อการร้ายที่เริ่มทวีความรุนแรงและกระจายตัวจากตะวันออกกลางมายังยุโรปและอาเซียน, ภัยพิบัติทางธรรมชาติ, ยาเสพติด, อาชญากรรมข้ามชาติ แม้กระทั่งปัญหาความไม่เป็น

/เอกภาพ...

เอกภาพของอาเซียน เป็นต้น ซึ่งภัยคุกคามที่ได้กล่าวมานี้ ล้วนเป็นปัจจัยที่ตึงให้ประเทศมหาอำนาจเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคมากขึ้น

๑.๒ สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงในมุมมองกระทรวงกลาโหม : ความมั่นคงในประชาคมโลก ในปัจจุบันเป็นลักษณะหลายขั้วอำนาจมากขึ้น ในระยะสั้นถึงระยะกลางประเทศมหาอำนาจทั้ง ๕ ประเทศนี้จะยังคงมุ่งใช้ศักยภาพและอำนาจของตนในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ดังนี้

๑.๒.๑ สหรัฐฯ ถึงแม้ว่าบทบาทความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ กำลังลดลง เนื่องจากประเทศมหาอำนาจอื่นอย่างจีนกำลังก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจ ประกอบกับ วิฤตเศรษฐกิจที่สหรัฐฯ ต้องเผชิญ การเสียเปรียบดุลการค้ากับหลายประเทศทั่วโลก การทุ่มงบประมาณด้านการทหาร เพื่อแก้ปัญหาการก่อการร้ายในประเทศต่างๆ สหรัฐฯ เป็นประเทศที่มีการใช้การเมืองนำเศรษฐกิจมาตลอด ซึ่งในขณะที่ประธานาธิบดีทรัมป์ที่เดิมเป็นนักธุรกิจ ทำให้อาจจะยังมองไม่เห็นภาพรวมผลประโยชน์แห่งชาติอย่างชัดเจน การแสดงออกต่างๆ จึงเป็นไปเพื่อการตอบสนองต่อฐานเสียง แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยสหรัฐฯ เป็นประเทศที่มีทั้งแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนยุทธศาสตร์ระดับโลก ทำให้สหรัฐฯ ยังคงมีบทบาทเป็นอันดับหนึ่ง

๑.๒.๒ จีน มีการพัฒนาเศรษฐกิจ และด้านการทหารอย่างมาก และมีบทบาทในภูมิภาคเอเชียผ่าน ๒ ช่องทาง ได้แก่ การสร้างกรอบความร่วมมือ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-Regional-GMS) และขยายอิทธิพลมาทางทะเลจีนใต้ จีนใช้ Soft Power ด้านเศรษฐกิจเป็นตัวนำ ควบคู่ไปกับการพัฒนาพลังอำนาจทางทหาร ซึ่งอาจจะก้าวเข้าสู่การเป็นมหาอำนาจได้ต่อไปในอนาคต ท้นสหรัฐฯ ในอีกทศวรรษข้างหน้า และการที่จีนมองว่าจะขึ้นมาเป็นมหาอำนาจเช่นเดียวกับสหรัฐฯ จึงทำให้จีนตั้งเป้าหมายไว้หลายประการ อาทิ การเสริมสร้างศักยภาพด้านอวกาศ ฯ เป็นต้น ทั้งนี้ สังเกตได้ว่า จีนมักจะมีการเสนอทางเลือกที่แตกต่างจากสหรัฐฯ อาทิ สหรัฐฯ มีธนาคารโลก (World Bank) ส่วนจีนก็มีการตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (The Asian Infrastructure Investment Bank : AIIB) สหรัฐฯ เสนอข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (The Trans-Pacific Partnership : TPP) จีนก็เสนอความตกลงพันธมิตรทางการค้าระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership : RCEP) อีกทั้ง จีนให้ความสำคัญในเรื่องศักดิ์ศรี และยึดถือ Core Interest อย่างแรงกล้า แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศตะวันตกก็ยังคงมี Soft Power ต่อไปอีกระยะหนึ่ง ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งจีนต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการที่จะสามารถส่งออกภาษาและวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกับมหาอำนาจตะวันตก

๑.๒.๓ รัสเซีย มีการเมืองที่มีเสถียรภาพ ผู้นำที่เข้มแข็ง และมีทรัพยากรที่สำคัญ อาทิ พลังงาน น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น ทำให้สามารถเพิ่มบทบาทของตนเองได้ในเวทีการเมืองโลก สังเกตได้จากรัสเซียสามารถผนวกดินแดนไครเมีย มีอิทธิพลในยูเครน และมีบทบาทสำคัญในการเจรจามอสโกในอิหร่าน จึงถือว่ารัสเซียก้าวมาเป็นหนึ่งในมหาอำนาจแล้ว

๑.๒.๔ อินเดีย เป็นประเทศที่สนใจทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา รวมถึงมีศักยภาพด้านทรัพยากรบุคคล การเมือง ระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ มีนโยบายมองตะวันออก (Look East Policy) มีกำลังทหารที่เข้มแข็งผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากรัสเซียเป็นหลัก ซึ่งถือว่าอินเดียและรัสเซียเป็นพันธมิตรที่แน่นแฟ้น อินเดียมีทรัพยากรที่น่าสนใจหลายด้าน อาทิ องค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT), ด้านข่าวกรอง (Intelligence) สถาบันวิจัยชื่อดังที่น่าสนใจ คือ Institute for Defence Studies and Analysis (IDSA), ระบบการใช้ข้อมูลทางชีวภาพในการตรวจสิทธิหรือแสดงตน (biometrics) ที่สามารถตรวจจับผู้ก่อการร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ, นอกจากนี้ อินเดียยังให้ความสำคัญและเชิดชูสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยรัฐบาลอินเดียได้ประกาศทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล “ปัทมา ภูชาน” แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นรางวัลที่มอบให้กับผู้ที่มีผลงานโดดเด่นและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๑.๒.๕ ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่มีความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ซึ่งญี่ปุ่นได้ตีความรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อเร่งพัฒนาด้านการป้องกันประเทศ ถือว่าญี่ปุ่นมีความสำคัญต่อสหรัฐฯ ในการเสริมสร้างบทบาทด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย

๑.๓ พลังอำนาจของชาติทุกด้านมีลักษณะเชื่อมโยง ไม่สามารถแยกมิติต่างๆ ออกจากกันได้ : ทั้งมิติการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯ หากจะเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง ต้องพิจารณาพลังอำนาจในทุกมิติของชาติมหาอำนาจ โดยปัจจุบันลักษณะของความสัมพันธ์ของมหาอำนาจมีความสลับซับซ้อน ซึ่งมีทั้งความขัดแย้ง การแข่งขัน การพึ่งพา และความร่วมมือ ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

ภาพรวมด้านความมั่นคงอีก ๑๐ ปีข้างหน้า : ค่อนข้างแน่นอนว่าจะเกิดการแข่งขันระหว่างสองมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และจีน ในขณะที่จีนมีแนวโน้มเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว สหรัฐฯ ก็คงต้องพยายามกีดกันจีน นอกจากนี้ ยังมีประเทศรัสเซีย ญี่ปุ่น อินเดีย ซึ่งสหรัฐฯ เริ่มมองว่าจะนำรัสเซียมาช่วยในประเด็นการก่อการร้าย และจะใช้รัสเซียและอินเดียในการสร้างสมดุลกับจีน ทั้งนี้ บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจที่เป็นทั้งคู่ขัดแย้ง คู่แข่งขัน และพันธมิตรกัน มีดังนี้

๒.๑ จีน-สหรัฐฯ มีความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะภัยคุกคาม คู่ขัดแย้ง และพันธมิตรต่อกัน เนื่องจากจีนที่กำลังผงาดขึ้นมาเป็นมหาอำนาจของโลก จากการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งจีนเริ่มแพร่อิทธิพลไปในหลายภูมิภาค ทำให้สหรัฐฯ พยายามจะสกัดกั้นจีนให้เจริญเติบโตช้าที่สุด หรือทำให้การเติบโตของจีนไม่กระทบต่อความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ โดยใช้ความพยายามในการสร้างสมดุลกับจีนในประเด็นต่างๆ อาทิ นโยบายจีนเดียว ความขัดแย้งในทะเลจีนตะวันออกและทะเลจีนใต้ เป็นต้น

๒.๒ จีน-อินเดีย มีความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะคู่ขัดแย้งและคู่แข่งขัน จากความสัมพันธ์ตั้งแต่ในอดีตที่เคยรบกันมา ซึ่งจนกระทั่งปัจจุบันจีนได้สร้าง (One Belt One Road : OBOR) พัฒนาท่าเรือที่ศรีลังกาและปากีสถาน ทำให้อินเดียมองว่าการกระทำของจีนเป็นการตีกรอบจำกัดอิทธิพลของอินเดีย ดังนั้นจึงอาจทำให้สหรัฐฯ และญี่ปุ่นใช้ช่องว่างของความสัมพันธ์ลักษณะนี้เพิ่มบทบาทของตนเองได้

๒.๓ จีน-รัสเซีย มีความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะพันธมิตร และคู่แข่งขัน เนื่องจากที่ผ่านมาถึงแม้ว่าจะมีปัญหากันบ้าง แต่ด้วยการเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบสังคมนิยมเหมือนกัน จึงถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่ในเกณฑ์ดี รวมถึงมีความสัมพันธ์ในแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แสดงให้เห็นจากการสร้างท่อส่งน้ำมันของรัสเซียที่ผ่านทางประเทศจีน

๒.๔ จีน-ญี่ปุ่น มีความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะคู่ขัดแย้ง และคู่แข่งขัน เนื่องจากความขัดแย้งหมู่เกาะ Senkaku/ Diaoyu ในทะเลจีนตะวันออก ซึ่งญี่ปุ่นเล่นบทบาทเชิงรุก (Proactive) ต่อประเด็นปัญหานี้โดยการให้อาวุธยุทโธปกรณ์แก่ฟิลิปปินส์เพื่อสร้างสมดุลกับจีน

๒.๕ จีน-อาเซียน ความสัมพันธ์ของอาเซียนถือว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อจีน เนื่องจากเป็นเส้นทางผ่านที่สำคัญ และจีนมองไทยว่าเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเครือข่ายในภูมิภาค และต้องการขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงกับไทย จึงนับว่าเป็นจุดแข็งที่ไทยควรนำมาใช้ประโยชน์

๒.๖ สหรัฐฯ-อินเดีย มีความสัมพันธ์ในลักษณะเป็นพันธมิตรกัน สหรัฐฯ ถือว่าเป็นมิตรแท้และเป็นหุ้นส่วนกับอินเดีย ซึ่งเป็นการสร้างสมดุลกับจีน

๒.๗ สหรัฐฯ-รัสเซีย มีความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะภัยคุกคาม คู่แข่งขัน และพันธมิตรในเวลาเดียวกัน รัสเซียเป็นภัยคุกคามสหรัฐฯ ในประเด็นยูเครนและไครเมีย สหรัฐฯ ในยุคประธานาธิบดีทรัมป์

พยายามจะดึงรัสเซียเข้ามามีบทบาทแก้ปัญหาซีเรีย เพื่อแก้ปัญหาการร้าย IS และลดภาระด้านการทหารที่สหรัฐฯ แบกรับอยู่ รวมถึงป้องกันการก่อการร้ายจากประเทศรอบบ้าน

๒.๘ สหรัฐฯ-ญี่ปุ่น มีความสัมพันธ์เป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกันเช่นเดิม ถึงแม้ว่าประธานาธิบดีทรัมป์จะสร้างความไม่แน่ใจในการให้ความช่วยเหลือแก่ญี่ปุ่นก่อนหน้านี้

๒.๙ สหรัฐฯ-ไทย มีความสัมพันธ์เป็นพันธมิตรกัน โดยสหรัฐฯ ยังคงต้องการดำรงความเป็นพันธมิตรกับไทย แต่ถูกชะลอลงจากเสถียรภาพทางการเมืองไทย โดยกระทรวงการต่างประเทศมองว่าควรชะลอการปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ที่มีต่อไทยลง แต่ในขณะเดียวกันกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ กลับยังเห็นความสำคัญของไทยอยู่ ประกอบกับ ในยุทธวิถีสหรัฐให้ความสำคัญลดลงในประเด็นมนุษยชน สิ่งแวดล้อม และประชาธิปไตย ดังนั้น ไทย-สหรัฐฯ น่าจะสามารถฟื้นความสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็ว

๒.๑๐ ญี่ปุ่น-อินเดีย ญี่ปุ่นสร้างความสัมพันธ์กับอินเดียเพื่อสร้างสมดุลกับจีน และในขณะเดียวกันก็แสวงหาความร่วมมือด้านเทคโนโลยีของอินเดียไปด้วย

๒.๑๑ ญี่ปุ่น-อาเซียน-ไทย ญี่ปุ่นพยายามขยายบทบาทในอาเซียนและไทย เพื่อสร้างสมดุลกับจีน

๒.๑๒ รัสเซีย-อาเซียน รัสเซียพยายามเพิ่มบทบาทของตนเองในอาเซียน ซึ่งรัสเซียถือว่าอาเซียนเป็นตลาดค้าอาวุธที่สำคัญแห่งหนึ่ง

๓. แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงกลาโหมไทยต่อประเทศมหาอำนาจ

แนวทางการดำเนินงานของกระทรวงกลาโหมไทยอ้างอิงจากยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศปี ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ซึ่งมี ๓ แนวคิด หนึ่งในสามแนวคิดนั้น ได้แก่ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ ประกอบกับ มีเอกสารแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐ ซึ่งสรุปได้ว่า จะดำเนินการโดยเน้นการทูตเชิงป้องกันการแก้ปัญหาเชิงรุก การจำกัดปัญหาไม่ให้ลุกลาม และใช้ช่องทางการพบปะพูดคุยในช่องทางต่างๆ การพัฒนาพื้นที่ชายแดน การพัฒนาสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ เป็นต้น รวมถึง ได้กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจและประเทศคู่เจรจาของอาเซียน ๘ ประเทศ ตามลำดับความสำคัญ คือ สหรัฐฯ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย รัสเซีย ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ และนิวซีแลนด์ โดยกิจกรรมต่างๆ เช่น การเยี่ยมคำนับของผู้นำประเทศ การพบปะหารือระหว่างรัฐมนตรีกลาโหม การแลกเปลี่ยนหลักสูตรทางทหาร อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เป็นต้น

๔. ข้อเสนอแนะแนวทางเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงของไทยต่อประเทศมหาอำนาจ

๔.๑ ไทยควรพิจารณานำคำกล่าวของนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ในการประชุม Shangri-La Dialogue ของสถาบันนานาชาติเพื่อการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ (International Institute for Strategic Studies : IISS) เมื่อวันที่ ๓ มิ.ย.๕๙ ซึ่งมีใจความสำคัญคือ “สร้างจุดยืนไปสู่เป้าหมายร่วมกัน แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง ทุกคนต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการเผชิญหน้าสู่ความร่วมมือ ภายใต้แนวคิดที่จะแข็งแกร่งไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ก้าวจากความขัดแย้งสู่ความเชื่อมโยง และผลประโยชน์ร่วมสู่ค่านิยมร่วม จากแนวคิดการแพ้ชนะ (Zero Sum Game) สู่แนวคิดการชนะร่วมกัน (Everybody Win) บนพื้นฐาน 3M ได้แก่ Mutual Trust (ความไว้วางใจกัน) Mutual Respect (ความเคารพซึ่งกันและกัน) Mutual Benefit (ความมีผลประโยชน์ร่วมกัน)”

๔.๒ มหาอำนาจยังมองว่าภูมิภาคอาเซียนเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้ามาขยายบทบาทอย่างต่อเนื่องได้ โดยประเทศมหาอำนาจให้ความสำคัญกับการเจรจาภายใต้กรอบอาเซียน ดังนั้น การดำเนินการต่างๆ ของไทยจึงควรดำเนินการผ่านกรอบอาเซียนอาเซียนจะสามารถต่อรองกับประเทศมหาอำนาจได้มากขึ้น

๔.๓ เนื่องจากกระบวนการกำหนดภาพยุทธศาสตร์ยังไม่เกิดการบูรณาการฐานข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นลักษณะแยกส่วน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งแท้จริงแล้ว การแก้ไขปัญหาหรือการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงนั้น ควรพิจารณาความมั่นคงในทุกมิติ ไม่สามารถแยกพิจารณาเพียงมิติใดมิติหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น ไทยควรบูรณาการงานจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ ฯ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม อีกทั้ง ยุทธศาสตร์ของไทยควรมีความยืดหยุ่นสูง เพื่อให้ไทยสามารถเดินหน้าต่อไปได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเกิดภัยคุกคามอย่างไรก็ตาม

๔.๔ ประเด็นหลักที่สามารถนำมาซึ่งการใช้กำลังทหาร ๓ ประการ : ได้แก่ ๑) คาบสมุทรเกาหลี ๒) ไต้หวัน และ ๓) ทะเลจีนตะวันออก ดังนั้น จากภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไทยจึงควรเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมหาอำนาจทุกประเทศ แต่ควรให้น้ำหนักแต่ละเรื่องมากน้อยตามความเหมาะสมด้วยความระมัดระวัง โดยยึดหลักการรักษาดุลยภาพแห่งอำนาจ วางตัวเป็นกลาง แก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี บนพื้นฐานการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ รวมถึง ยึดตามแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงของไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ซึ่งไทยยึดตามหลักการ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” นั้น ควรพิจารณาความต้องการของประเทศมหาอำนาจแต่ละประเทศที่ไทยต้องการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยเน้นประเด็นที่ได้ประโยชน์ร่วมกัน ได้แก่

๔.๔.๑ สหรัฐฯ ต้องการเสริมสร้างบทบาทในภูมิภาคเอเชีย ดังนั้น ไทยควรฟื้นฟูความสัมพันธ์ให้เข้าสู่ภาวะปกติ โดยควรพิจารณาเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับสหรัฐฯ ในมุมที่ไม่สร้างความขัดแย้งกับจีน และขยายความร่วมมือไปสู่มิติต่างๆ รวมถึงการแสวงหาแนวทางความร่วมมือระหว่างจีนและสหรัฐฯ เพื่อสร้างสมดุลกับจีน

๔.๔.๒ จีน เริ่มนำข้อบังคับใช้ กฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้นมาบังคับใช้ อาทิ กรณีโครงการสร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขงของจีน เพราะฉะนั้น การดำเนินการต่างๆ ของไทยควรพิจารณาอย่างรอบคอบ และควรเสริมสร้างความสัมพันธ์กับจีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยแสวงหาแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือจากยุทธศาสตร์ของจีน

๔.๔.๓ รัสเซีย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับไทยมาตั้งแต่อดีต ประกอบกับ เป็นทางเลือกด้านการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการทหาร เทคโนโลยีทางทหารในอนาคต ดังนั้น ไทยควรยกระดับความสัมพันธ์กับรัสเซีย ทั้งด้านพลังงาน เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยใช้ความสัมพันธ์และประวัติศาสตร์ที่มีร่วมกันเป็นตัวนำ เพื่อสร้างสมดุลกับจีน และสหรัฐฯ

๔.๔.๔ อินเดีย เป็นประเทศที่ไทยไม่จำเป็นต้องอาศัยความพยายามในการสร้างสมดุลกับมากเหมือนกับประเทศมหาอำนาจอื่นๆ อีกทั้ง อินเดียยังมีความสนใจในการเสริมสร้างความร่วมมือ และการให้ความช่วยเหลือไทยในด้านต่างๆ อาทิ การมีส่วนร่วมกับไทยในเรื่องช่องแคบมะละกา ซึ่งไทยอาจพิจารณาความร่วมมือนี้ในอนาคต รวมถึง ไทยควรยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยใช้ด้านวัฒนธรรม และการทำความตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านวิชาการ เป็นตัวนำ เพื่อสร้างสมดุลกับจีน รวมถึง ไม่ควรละเลยการเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศบังคลาเทศ ศรีลังกา เมียนมาร์ เนปาล และภูฏานร่วมด้วย

๔.๔.๕ ญี่ปุ่น เป็นประโยชน์กับประเทศไทยในด้านเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตาม ไทยต้องระมัดระวังในการเสริมสร้างความร่วมมือต่างๆ เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นและจีนในหมู่เกาะ Senkaku/ Diaoyu ในทะเลจีนตะวันออก แต่ทั้งนี้ ญี่ปุ่นมีการเปลี่ยนแปลงด้านการป้องกันประเทศจากกรณีความรัฐธรรมนูญใหม่ ดังนั้น ญี่ปุ่นอาจเป็นแหล่งอาวุธยุทโธปกรณ์แหล่งใหม่ของไทย อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นต้องการภาพวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในอนาคต เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกับไทย ดังนั้น ไทยควรบริหารจัดการความสัมพันธ์ โดยวางบทบาทเป็นตัวกลางในการจัดการความขัดแย้งระหว่างจีนและญี่ปุ่น เพื่อสร้างสมดุลกับจีน

และควรนำเสนอความร่วมมือกับไทยในลักษณะประเทศไทยบวกหนึ่ง บวกสอง บวกสาม (Thailand+1 +2 +3 ...) นั่นคือหากญี่ปุ่นร่วมมือกับไทยประเทศก็จะได้ร่วมมือกับเพื่อนบ้านของไทยอีกด้วย เพื่อก้าวสู่ความร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียน

๔.๕ ไทยควรเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับทุกชาติมหาอำนาจ โดยมีการกำหนดท่าทีและเสริมสร้างความสัมพันธ์อย่างเหมาะสมตามหลักการ ๔ ประการ ได้แก่ (๑) การเสริมสร้างความร่วมมือโดยการเป็นหุ้นส่วนที่มีคุณค่า เป็นความร่วมมือที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน และสามารถผลักดันให้เติบโตได้ (๒) การสร้างดุลยภาพ ซึ่งอาจทำได้โดยลำพังค่อนข้างยาก แต่ไทยอาจจะใช้กรอบ ASEAN หรือ ASEAN+ เป็นตัวนำ ซึ่งอาจจะทำให้ประสบความสำเร็จมากกว่า (๓) การสร้างอำนาจต่อรอง โดยการปฏิสัมพันธ์กันในประเด็นที่ไทยสามารถยื่นข้อเสนอ หรือเลือกรับข้อเสนอได้ และ (๔) การสร้างความไว้วางใจ ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่ทำให้เห็นเป็นรูปธรรมได้มาก ยกตัวอย่างจีนสร้างสถาบันขงจื่อในประเทศไทยหลายแห่ง ซึ่งไทยอาจจะผลักดันกิจกรรมต่างๆ ใน Track 1.5 หรือ Track 2 ความร่วมมือด้านวิชาการและวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดความไว้วางใจได้ รวมถึง การเสริมสร้างความร่วมมือในโครงการด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอวกาศ เป็นต้น

๔.๖ ไทยควรมีคู่มือ (Booklet) ที่สามารถสรุปแนวทางการดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงต่อประเทศมหาอำนาจ โดยพิจารณาความมั่นคงแบบสมบูรณ์แบบ (Comprehensive Security) และบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้นำประเทศนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

ปิดการประชุมเวลา ๑๖๐๐

กศย.ศศย.สปท.

๒๑ ก.พ.๖๐